

Erhvervsuddannelser på EUC Syd er spydspidser i den grønne omstilling

Artiklen er skrevet for den danske UNESCO-nationalkommission af journalist Uffe Westerberg

Rundt om på Danmarks flere end 60 erhvervsgymnasier og erhvervsskoler er en lille revolution i gang, der kan få afgørende betydning for, om regering og folketing kan realisere planen om, at Danmarks klimabelastning i 2030 er reduceret med 70 procent.

En forudsætning for at nå i mål er, at der uddannes titusinder af erhvervsstudenter og faglærte med de bæredygtige kompetencer, og at endnu flere – dem der allerede er på arbejdsmarkedet – bliver efteruddannet. Det påpeger organisationer som Dansk Energi og Dansk Industri.

Politikernes målsætning er, at mindst 30 procent af en årgang vælger en erhvervsuddannelse i 2030. Det kniber bare gevaldigt; i 2020 søgte kun 19,9 procent ind på en erhvervsuddannelse, og andelen er tilmed faldende.

Regering og Folketinget har her i 2021 fået øjnene op for problemet, men Foreningen Danske Erhvervsskoler og -Gymnasier (DEG) har længe arbejdet på at gøre erhvervsuddannelserne mere attraktive og deres svende og studenter til ambassadører for den grønne omstilling. Et af redskaberne er et partnerskab mellem DEG og UNESCO's danske nationalkommission.

Vicedirektør Nina Olsen, der i DEG's medlemskreds er kendt som en af ildsjælene bag foreningens grønne dagsorden, siger, at en ” praktisk indgang er de faglærtes betydning for en bæredygtig udvikling. Uden faglærte ingen grøn omstilling. Og uden efteruddannelse af dagens ”fossile” faglærte og ufaglærte sikrer man ikke, at de har et bæredygtigt livsgrundlag i fremtiden.”

Konkret har 18 af DEG's medlemmer allerede valgt at blive Verdensmålsskoler, som er godkendt af FN's organisation for bl.a. uddannelse, UNESCO. Skolerne forpligter sig til at arbejde med FN's 17 verdensmål for bæredygtig udvikling i deres daglige drift og undervisning.

For os handler det både om et langsigtet samfundssyn, hvor vi ser på helheden, og om det nære: at skaffe elever i fremtiden, siger Nina Olsen. - Der har UNESCO-brandet en positiv effekt. Det er et kvalitetstempel, som signalerer, at dette her ikke bare er en fiks idé, vi har fundet på i foreningen, men er en del af noget meget større.

Budskabet fra DEG til medlemmerne er derfor, at det er verdensmålene, man skal lade sig styre af i undervisningen. De er vigtige både for den konkrete uddannelse og for elevernes bæredygtige dannelse.

Vi skal alle have viden og færdigheder for at kunne fremme bæredygtig udvikling og handle som globale medborgere. Det er en opgave for vores skoler at understøtte de unge i, at det nytter at gøre noget, siger Nina Olsen.

MR: Verdensmål i praksis

Spørger man i DEG's sekretariat kan chefkonsulent Stine Sund Hald nævne mange skoler, der allerede er godt i gang med omstilling. Et godt eksempel, siger hun, er EUC Syd, den store erhvervsskole i Sønderjylland med afdelinger i Haderslev, Sønderborg, Tønder og Aabenraa.

EUC Syds Tekniske Gymnasium og internationale gymnasium, IB, blev Verdensmålsskole allerede i 2016. I 2019 kom resten af skolen med, så EUC Syd blev den første erhvervsskole i Danmark, hvor alle afdelinger og uddannelser forpligter sig til at arbejde med de 17 verdensmål.

Det er ikke så mærkeligt, for som Hans Lehmann, vicedirektør på EUC Syd, siger med noget, der næsten er en underdrivelse, så er ”vi i et område med stor fokus på bæredygtighed.”

Når det startede med gymnasieuddannelserne hænger det sammen med UNESCO's oplæg om Verdensmålsskoler, men Hans Lehmann siger, at ”det er på mange måder lige så nemt i erhvervsuddannelserne, fordi vi kan gøre undervisningen konkret. ProjectZero har på det punkt skubbet os.”

”ProjectZero Sønderborg” er et offentlig-privat partnerskab mellem erhverv, kommune og uddannelsesinstitutioner, som Lehmann er bestyrelsesformand for og var med i fra starten i 2007. Allerede dengang havde ProjectZero den ambitiøse vision at reducere områdets CO2-udslip til nul i 2029 og samtidig skabe nye kompetencer og arbejdspladser. I 2009 kom House of Science til – et ressourcecenter for uddannelsesinstitutioner lige fra folkeskole til universitet.

Det hele hænger sammen hos os på grund af ProjectZero. Det giver opbakning politisk, og bæredygtighedsmålene er ikke et politisk tema i Sønderborg. Et samlet byråd har hele tiden stået bag, siger Hans Lehmann.

EUC Syd er med 18.000 elever og kursister om året en nøglespiller i at virkeliggøre denne vision. Det sker ikke alene gennem ProjectZero. EUC Syd integrerer FN's verdensmål i undervisningen og er desuden Grønt Flag-skole.

Vi vil være meget grønne. Skolens drift skal være CO2-neutral i 2029. Det vil eleverne også se og mærke i form af solceller, en bilpark, der kører på biogas eller el, og på at de materialer, vi bruger i undervisningen er bæredygtige, f.eks. FSC-træ, fortæller Hans Lehmann og tilføjer:

Vi har etableret Miljøråd på alle skoler. Her er eleverne med, og de kommer med mange nye idéer og med spørgsmål om, hvorfor gør vi sådan og ikke sådan? På den måde bliver de engagerede, får ejerskab, og handlekraft, og bevidstheden øges.

I selve undervisningen er bæredygtighed integreret i alle fag. Hans Lehmann nævner som et konkret eksempel en gruppe elever, der fik til opgave bygge en udendørs lounge i genbrugsmaterialer og også tage stilling til CO₂, genbrug og bæredygtighed.

Det er fantastiske, hvordan det kan flytte en flok drenge på 17-19 år. Vi uddanner dem til innovation og iværksætterier og giver dem den grønne profil.

MR: Bæredygtighed og motivation

På EUC Syds Sønderborg-afdeling underviser Elin Lunding i Dansk som grundfag på EUD-uddannelsen. Desuden er hun siden årsskiftet bæredygtighedskoordinator.

Når man kun har sine elever i 20 uger med fire lektioner om ugen, skal undervisningen i høj grad tage udgangspunkt i eleverne, fortæller hun.

Et af emnerne hver uge er hverdagsviden. Jeg stiller krav om, at eleverne følger med i nyhederne og opfordrer dem til at undre sig. Vi tager deres undren op på klassen. Jeg ved aldrig, hvad der kommer, og nogle gange er det for mange ting til, at vi kan nå dem alle sammen. Det er ikke sikkert, det handler om bæredygtighed. Alle på mit seneste hold var over 25 år. De tænker ikke så meget på verdensmål, men mit mål er, at hvis de kommer med tunnelsejns, skal det være ændret til udsyn, når forløbet er slut.

Elin Lunding er i færd med at opprioritere undervisningen i bæredygtighed. Hun har, som hun siger, hugget en hæl og skåret en tå i nogle emner for at få plads til et to-ugers forløb i foråret 2021 om bæredygtighed og verdensmål

Verdensmålene hænger i alle de klasselokaler, jeg underviser i. Eleverne kan ikke de 17 Verdensmål udenad, når de 20 uger er gået, men de ved hvad det er, siger hun og tilføjer: Verdensmål er måske et lidt fjernt begreb, men ordet bæredygtighed er i øjenhøjde, og eleverne kan forstå det. Det giver mening. En kollega har fortalt mig, at de har sådan en brokkasse, hvor de smider overskydende ting i, og han har lagt mærke til, at f.eks. nogle elektrikerlever er begyndt at kigge i dem efter en stump ledning, når de skal lave en opgave, i stedet for at tage en ny.

Elin Lunding ser det som et godt eksempel på, at håndværkernes uddannelser skal være praksis-undervisning. Hun oplever, at det at inddrage bæredygtighed i undervisningen giver en bredere undervisning, som giver eleverne større udsyn til livet.

Jeg havde en elev, der kom og fortalte mig, at ”jeg ved mere om bæredygtighed end min kæreste, som går i gymnasiet”. Det er jo herligt.

På grundforløbet har Elin Lunding elever fra alle uddannelser, men som bæredygtighedskoordinator skal hun nu ind i de enkelte fag og uddannelser og se på, hvordan bæredygtighed kan integreres i dem.

Eleverne skal være forandringsagenter og undre sig ude på virksomhederne og sige til og stille spørgsmål. Det bliver interessant, når de kommer tilbage til skolen efter praktik, om de bruger deres undren. Det her arbejde kan være med til at kvalificere EUD-uddannelserne, løfte dem og højne deres anseelse, siger hun.

MR: Fremtiden er grøn

Uddannelser med bæredygtighed som en integreret del vækker i hvert fald interesse hos både elever og virksomheder, fortæller Hans Lehmann:

Vi kan ikke se, at vi har fået flere elever pga. bæredygtigheds-strategien, men vi kan se, der er interesse hos de unge. Vi kan også mærke, at flere virksomheder er interesserede i, at deres svende er uddannet i bæredygtig produktion eller byggeri.

Piger fylder traditionelt ikke meget på håndværkeruddannelserne, men på EUC Syd har de en erhvervsuddannelse som beklædningshåndværker, og den er domineret af piger.

De elever fanger nemt det bæredygtige, og også på gymnasieområdet er piger generelt længere med det bæredygtige og forstår sammenhængene bedre, siger Lehmann.

Det er en del af Project Zero at udvikle virksomhedernes bæredygtighed, og EUC Syd vil også gerne efteruddanne flere, fortæller han.

Der er så meget pres på byggeri og anlæg, at virksomhederne ikke vil undvære deres folk. Det giver en risiko for, at der ikke er faglært arbejdskraft nok med kompetence i bæredygtighed. Vi kan håbe, at der kommer pres udefra på virksomhederne fra bygherrer, forbrugere og kunder. Hvis ikke erhvervene kan levere bæredygtige produkter og løsninger, så risikerer de at miste deres forretning.

Grøn omstilling er et langt, sejt træk, som på erhvervsuddannelserne både handler om faglige kompetencer og almen dannelse.

Jeg er jo vældig glad for, at UNESCO er med til at løfte den grønne omstilling. Det vil være fantastisk, hvis man kan bruge verdensmålene som grundlag for dannelse af vores unge, siger Hans Lehmann og summerer op: Ikke alle elever møder det (bæredygtighed i undervisningen) i dag, men vi tror, at vi i løbet af et par år har flyttet os meget. Vi har ikke blot vores egen vision, men bliver jo også skubbet af det omgivende samfund og de nationale mål.

Det haster også. Fra 2023 stilles der f.eks. nye, skrappe krav til alt nybyggeri i Danmark: det skal være klimavenligt, og miljøbelastningen ved byggeriet skal beregnes. Mere genbrug af byggematerialer og nye, klimavenlige byggematerialer er også på vej. Alt sammen kræver det nye, kompetente medarbejdere, der kan hjælpe virksomheder med at leve op til fremtidens krav om bæredygtighed.

Uden elektrikere til at installere vindmøller og ladestandere til elbiler, handelsuddannede til at udarbejde bæredygtige business cases eller håndværkere til at bygge nyt og klimavenligt og til at klimaoptimere eksisterende bygninger, så kommer den grønne omstilling til at vare længere. Det er en kæmpemæssig udfordring, der kan tage pusten fra de fleste, men ikke erhvervsuddannelserne, der er langt i at styrke bæredygtige kompetencer.

Det grundlæggende problem - at for få vil være håndværkere eller handelsuddannede - er dog ikke løst. Her spiller mange faktorer ind: vaner hos Folkeskolens afgangselever og de lidt ældre unge, adgangskrav, erhvervsskolernes image og praktikpladser er blot nogle af udfordringerne. Fremtiden er måske grøn, men den grønne omstilling kommer ikke af sig selv